

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Responsio ad tertium dubium, & an anima Christi viderit infinita in Deo.
Memb. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

cognoscantur vi intuitus diuinæ essentia, sed Deo liberè insuper illa manifestare per peculiarem concursum, atque influxum in eandem visionem: id verò non impedit quominus semper magis beatus plura videat, quam minùs beatus, vel quia maior est excessus naturarum & complexionum necessariorum, quas videt ratione maioris luminis, quam sit excessus complexionum contingentium, quas minùs beatus intuetur, eò quòd plures ad statum minùs beati pertineant: vel certè quia ex aliorum statibus, atque decursu Ecclesiæ, multò plures complexiones contingentes ostendit Deus magis beato, quam sint illæ, quæ ad statum minùs beati spectant.

Ad secundam partem secundæ dubij. Beatos maiores de natura in specie & individuo & complexionibus necessariis nihil latet in Deo quod intuetur minores beati.

Ad secundam partem eiusdem dubij dicendum est, argumentum vim habere in naturis, siue in genere, siue in specie, aut individuo sumptis, & in complexionibus necessariis earum. Atque ita propter illud argumentum credo, semper magis beatum videre in Verbo quæcumque horum minùs beatus in Verbo contempletur: non verò existimo argumentum habere vim in cogitationibus cordis & complexionibus contingentibus, quas non intuetur beati in Verbo præcisè ratione luminis gloriæ, & intuitus diuinæ essentia, sed ratione libera ostensionis, qua Deus peculiari influxu illis ostendit suam scientiam, aut determinationem suæ voluntatis circa illas: poterit namque Deus ostendere aliquas ex illis habenti minùs lumen gloriæ, minùsque diuinam essentiam penetranti, quas tamen habenti maius lumen gloriæ, magisque diuinam essentiam penetranti non ostendit, vt explicatum est.

M E M B R U M V I.

Responsio ad tertium dubium, & an anima Christi videat infinita in Deo.

Beatos, etiam anima Christi, cognoscere non posse simul infinita, qui arbitrentur.

Circa tertium dubium multi Doctores, propter argumenta quæ retulimus, censent, nullum beatorum etiam animam Christi, cognoscere infinita actu in Verbo: habitualiter tamen cognoscere infinita per habitum infinita illis in Verbo representantem, quo proinde licet simul cognoscere non possint infinita, eò quòd attentio intellectus sit finita, successiue tamen intueri possunt in Verbo infinita, si successiue attendunt modò ad hæc, modò ad illa obiecta ex infinitis, quæ per talem habitum representantur. Huius sententiæ citatur Henricus quodlibeto 5. q. 14. at tamen in ea quaest. non loquitur de cognitione in Verbo, sed de cognitione naturali Angelorum, censetque Angelos, neque per species desumptas à rebus, neque per species infusas, sed per habitum quandam vnù numero inditum à principio suæ creationis cognoscere res creatas, postèque, si velint, successiue cognoscere infinita, pro arbitratu ad alia atque alia obiecta attendentium: neque eo in loco, neque quodlibeto 17. quaest. 5. ubi ab aliis citatur illud aliud affirmat.

In affirmat vult utique beati successiue videre in Deo singula omnia, quæ Deo videt.

Hanc nihilominus sententiam amplectuntur D. Bonaventura in 3. d. 14. artic. 2. q. 3. iunctis duabus quaestionibus præcedentibus, Marfilus in 3. qu. 10. art. 2. part. 3. illius articuli, & Guilielmus Varro, quæ Gabriel in 3. dist. 14. q. 1. citat. At tamen, si attentè legantur, non alium habitum constituunt, quam visionem ipsam beatificam, qua ex se, vt dicunt, primò representat Verbum, etiamve ipsam diuinam, & secundò omnina quæ in ea sunt eminenter: & idèò visionem cuiusque beati sufficientem

esse aiunt, vt per eam intueri possit beatus in Verbo quodcumque eorum, quæ eminenter sunt in Deo, si ad illud voluerit aduertere, illudque voluerit intueri: at non posse ea visione intueri simul omnia, quæ in Deo sunt eminenter, eò quòd illa sint infinita, virtùsque finita intellectus cogitare non possit actu infinita simul ad eaque simul attendere. Atque hac ratione volunt in anima Christi habitualiter esse scientiam, non solum infinitorum, sed etiam eorum omnium, quæ Deus, quatenus Deus scit: actu verò solum esse scientiam finitorum. Quare sententia horum Doctorum non est alia à Scoti, quam proximè subiiciemus, neque Scotus diuersam eam esse censet, sed eandem magis expliatam, vt cuique Scotum intuenti erit manifestum. Et planè commentitium esset constituere in beatis habitum, præter lumen gloriæ, & visionem Verbi, quo beati habitualiter intuerentur res in Verbo, & quo, quando vellent, prodire possent in actualem cognitionem earum in Verbo: quandoquidem ea ipsa visione, qua beati intuentur Verbum, cognoscunt res in Verbo tamquam obiectum secundarium in obiecto primario priùs cognito.

Scoti sententia.

Scotus ergo in 3. distinct. 14. quaestio. 2. propter quantum illud argumentum de attentione, quæ, quòd potentia finita ad plura simul aduertit, eò remissior est ad singula, censet, in primis animam Christi non videre actu infinita in Verbo: at tamen ad hunc sensum credit habitualiter videre non solum infinita, quæ sunt, fuerunt, & erunt, sed etiam omnia, quæ diuina potentia esse possunt, & quæ ipse Deus diuina sua scientia comprehendit, quòd per eandem visionem, qua anima illa videt Verbum, relucet sibi omnia in Verbo, ita vt singula, si ad illa aduertat, possit per eandem visionem intueri. Quia tamen, vt inquit, habet mentis attentionem finitam, qua simul ac semel ad infinita non potest aduertere, idèò quocumque intuitu solum finita videre potest: successiue verò potest per eandem visionem percipere infinita, imò & omnia, quæ Deus ipse diuina sua scientia cognouit, si successiue, ad liberum suæ voluntatis imperium, ad hæc aut illa aduertit.

Conueniunt ergo Scotus, Bonaventura, Marfilus, & Varro cum Durando, quæcumque visionem diuinæ essentia representare intellectui cuiuscumque beati omnia quæ diuina potentia esse possunt, quæque Deus sua scientia comprehendit. Dissentiunt verò ab eo, eò quòd Durandus credit per quæcumque visionem omnia illa simul videri: Scotus autem & cæteri Doctores, propter finitam vim attentionemque intellectus, credunt finitam solum videri simul posse, plura tamen aut pauciora pro ratione maioris aut minoris attentionis: successiue verò posse videri omnia, hoc est, nullum esse, quòd à beato videri non possit.

Scotus, D. Bona. & alij in quo consentiant cum Durando, & in quo ab eo dissentiant.

Quia ergo per visionem, iuxta Scoti sententiam, intellectus beatus constituitur in actu primo, & in potentia propinqua ad videndum infinita ad quæ indifferenter potest aduertere, ait Scotus, per visionem (licet sit quidam actus) posse beatum dici habitualiter cognoscere infinita: latius namque sumpro vocabulo habitus, id per quod intellectus constituitur in actu primo, habitus dici potest.

Beati, ex Scoti & Bonau. sententia, quæ ratione beatifica videri habitualiter infinita.

Quòd si contra Scotum obiciatur, inde sequi, non esse discrimen hæc in parte inter animam Christi, & animas cæterorum beatorum: quippe cum non solum anima Christi, sed etiam cæteri beati eodem modo possint infinita cognoscere. Respondet, hoc esse discrimen, quòd anima Christi ordi-

Obiectis aduersus Scotum.

Respondet.

natè

natè potest velle videre, ad hunc sensum omnia, quòd potest velle videre ex visibilibus illis quæcumque indifferenter animæ verò cæterorum beatorum non nisi hæc aut illa, prout beatitudo cuiusque postulauerit.

Insignitur Sciti & alio non opinio.

Opinio hæc, quatenus affirmat, beatos quacumque visione beatifica videre posse in Verbo quemcumque effectum Deus potest facere, supra impugnata est. Ad id enim necessaria esset infinita penetratio diuinæ essentia, quæ cum finito lumbæ gloriæ esse nequit.

Anima Christi pro sua dignitate videtur simul in Verbo inspicitur.

Quatenus verò affirmat, neque ab intellectu animæ Christi videri actu infinita, sed habitualiter modo explicato, multo probabilior existimo opinionem D. Thomæ, quæ oppositum asserit. Primò, quoniam consonat magis dignitati Christi Domini. Vnde glossa super illud Apocal. 5. *Dignus est agnus, qui occisus est, accipere diuinitatem & sapientiam*, ait, id est, *omnium cognitionem*. Quia enim constitutus est vniuersorum Dominus, decet, vt eius actualis cognitio cum minimùm tantùm late pateat, quantum ipsius dominatio ac potestas sese extendit; idque vni ipsa hypostatice, ratione cuius Christus, quatenus homo, constitutus est Dominus vniuersorum, postulabat, innique videtur verbis illis Ioan. 1. *Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vniuersi à Patre, plenum gratia & veritatis*, id est, cognitionis rerum omnium, quam eum habere decebat, qui simul erat vniuersus à Patre, & Dominus omnium. Quare longè maior ratio est quòd Christus Dominus actu in Verbo intueatur omnia, quoniam non solum iudex, sed & Dominus constitutus est, ac proinde vt intueatur infinita, quæ quatenus Deus cognoscit scientia visionis, quàm quòd quibus aliorum beatorum in Verbo intueatur omnia, quæ ad ipsum quoquo modo spectant.

Viso beatifica velabiliter non est, sed autem in omnibus inuenitur.

Secundò, quoniam ex Augustino 15. de Trinit. cap. 16. *in Verbo non erunt volubiles cogitationes nostræ, sed omnia simul inuenimus*: iuxta Scoti autem sententiam, modò hæc, & modò illa successiue in Verbo intuebimur. Licet autem Augustinus ibi addat verbum, *fortasse*, quod dubitationem innuit: 12. tamen Confessionum c. 13. asseueranter omnino ab Angelis in Verbo omnia simul videri affirmat.

Tertiò, quoniam Scotus omnes beatos asserit videre posse tot res, quot videre potest anima Christi: quod quidem est satis durum. Neque satisficit id, quod subiungit, nempe quòd licet possint, non tamen ordinatè possunt velle videre illa omnia. Si namque possunt non video quæ inordinatio cernatur, si ea videre velint.

Quartò, quoniam visio beatifica est operatio naturalis, & non libera: Scotus autem eam liberam omnino ad videndum in Verbo modò has res, modò illas, pro cuiusque beati arbitrio, constituit.

Quintò, quoniam visio beatifica est suapte natura stabilis, & experta omni corruptione: fingi autem nequit esse eamdem prorsus visionem, permaneretque omnino inuariatam, atque incorruptam, si per eam modò has, modò illas res beati contemplantur. Quamuis enim respondero possit Scotus, verbum productum per visionem diuinæ essentia esse similitudinem obiecti primarij, & non secundarij, hoc est, essentia, & non creaturarum, in essentiaque penetrata secundum certum ac determinatum gradum videri posse per idem verbum indifferenter plures creaturas, quæ in ea ita cognita virtute continentur, videri verò modò has, modò illas pro vt intellectus ad has aut illas aduertit, attamen cum

Molina in D. Thomæ.

attentio intellectus non sit aliquid distinctum à visione qua producitur, verbum, fingi nequit distincta attentio ad aliquas peculiare creaturas, quin variatio fiat in visione atque actione qua producitur verbum; atque adeò in verbo & termino ipso per eam actionem producto.

Sextò, cum nihil possit esse volitum, nisi priùs cognoscatur, non poterit voluntas beati mouere intellectum, vt potius ad hæc, quàm ad illa aduertat, eorum quæ nondum actu cognouit in Verbo: imò esto iam antea illa cognouerit, si ab illis considerandis diuertat, cum necessariò, vt voluntas imperet intellectui vt potius in vnum obiectum particulare, quàm in aliud suam aciem defigat, præquiratur actualis cognitio, aut actualis recordatio illius, numquam voluntas poterit imperare intellectui, vt potius ad hoc singulare obiectum, quàm ad aliud aduertat in Verbo, si ad illud actu non aduertebat: falsò ergo dicunt autores huius sententia ad imperium voluntatis beatum aduertere potius ad hoc obiectum in particulari: quàm ad aliud eorum, quæ reuolunt in Verbo, illudque potius cognoscere actu, quàm aliud.

Ad argumentum ergo in tertio dubio primo loco propositum admittenda est sequela, quæ satis aperte ibi comprobatur. Ratio autem quare admittenda sit, hæc est. Quoniam ad essentiam cognitam & penetratam secundum certum gradum, quod fit per certum lumen gloriæ, habere poterunt infinita (maximè indiuidua) habitudinem cognoscibilium in ea, atque ex ea, eò quòd non maior, neque alia virtus requiratur ad productionem cæterorum: eaque de causa per lumen, per quod cognoscitur vt potius producere vnum, atque vt eminenter in se illud idem continens, cognoscatur etiam potens

producere cætera, illaque in se eminenter continere: & lumen, quod non est satis, vt cognoscatur potens producere cætera, eaque in se eminenter continere. Ad probationem verò falsitatis consequentis concedendum est, non iuxta proportionem luminis ad lumen esse proportionem rerum cognitarum ad res cognitatas in Verbo. Quamuis enim, qui plura videt in Verbo, indigeat ad id maioris lumine, quàm indigeat is, qui pauciora intuetur: eò quòd intuerus plurius in Verbo proueniat ex eo, quòd penetratur magis diuina essentia, ad quod maius lumen est necessarium: non tamen quacumque additio luminis efficit, vt plura videantur, sed aliquando solum facit, vt ea quæ antea videbantur, videantur meliùs, quàm antea viderentur. Cuius rei hæc est ratio.

Quoniam licet additio luminis semper efficiat, vt meliùs ac magis penetratur diuina essentia, atque adeò vt meliùs videantur in ea, quæ seclusa ea additione in ea viderentur, non tamen semper efficit, vt essentia penetratur, vt continens eminenter alia: eò quòd ad id non fit satis quæuis maior penetratio essentia, sed certa quadam latitudine penetrationis tanta, quanta opus est, vt cognoscatur quatenus eminenter continens alia, & vt illa in particulari valens producere ad quod non satis est quacumque additio luminis, sed requiritur certa ad id accommodata. Atque ex eadem causa & radice prouenit in primis, vt additio partii luminis gloriæ interdum efficiat, vt videantur de nouo multò plura in Verbo, quàm essent illa, quæ antea videbantur magna copia luminis, cui fit additio talis exigui luminis: eò quòd paruum illud lumen compleat copiam & latitudinem luminis, quæ sa-

Ad argumentum in tertio dubio primo loco propositum. Luminis gloria datur certa copia eà qua beati videre possunt infinita, & cum quacumque minori non possunt.

Non quodcunque incrementum luminis facit vt plura in verbo videantur.

ris sit ut attingatur ac penetratur essentia ut virtute A
 continens longè maiorem illam multitudinem rerum. Ex eadem quoque causa & radice deinde
 prouenit, ut additione exigui luminis videantur
 infinita, cum tamen per magnum alioqui lumen,
 cui fit talis parua additio, solum viderentur finita.
 Talis namque parua additio complere potest lati-
 tudinem luminis, quæ necessaria est, ut essentia
 penetratur, ut virtute continens infinita quædam,
 quæ ad ipsam ita cognitam, hoc est, quoad id
 quod de ea penetratur, habeant habitudinem pro-
 ducibilem ab eadem, idque in essentia, atque ex
 essentia ita cognita conspiciatur. Inter ea ergo, quæ
 cognoscuntur in Verbo, & lumen gloriæ, per quod
 cognoscuntur, non requiritur proportio mathe-
 matica, ut quantum est lumen tot sint cognita,
 aut iuxta proportionem luminis ad lumen sit pro-
 portio rerum cognitarum ad res cognitatas, sed re-
 quiritur proportio, hoc est, accommodatio vnius
 ad alterum in eo sensu, quem artic. 1. huius quæ-
 stionis, atque aliis sequentibus explicauimus.

Anima Christi
 si quo pacto
 videat infi-
 nita.

Anima ergo Christi maxima quadam copia lu-
 minis gloriæ, tametsi certa & finita, qua tamquam
 anima vniuersi à Patre est perfusa, penetrat essen-
 tiam diuinam ut causa est, atque ut eminenter con-
 tinet, non solum omnia, tam in diuiduo, quam in
 specie & genere, quæ Deus statuit facere atque re
 ipsa tandem erunt, sed etiam multa alia quæ num-
 quam erunt; & idcirco ea omnia atque ad eam infi-
 nita, intuerur in essentia diuina quo ad earum natu-
 ras & proprietates vi intuitus diuinæ essentia. In
 scientia verò diuina, aut in determinatione diuinæ
 voluntatis, quæ peculiari à Deo influxu ei manife-
 statur quoad prædicta omnia, intuerur cogitatio-
 nes omnes cordium atque futura omnia contin-
 gentia, quæ fuerunt, & in æternum erunt, atque
 ita, præter cognitionem multarum rerum, quas
 Deus scit scientia simplicis intelligentiæ, habet plen-
 tissimam scientiam eorum omnium quæ Deus scit
 scientia visionis: quæ planè, ut quæst. 14. ostende-
 mus, sunt infinita. Si enim Bernardus sermone de
 triplici genere bonorum, de visione beatifica cuius-
 que beatorum ait, *O sapientia qua tunc omnia, qua
 in celo, & qua in terra sunt, perfectissime cognoscemus
 in ipso fonte sapientiæ rerum omnium cognitionem ha-
 bebent. Et addit, Cuius illa (iuxta Ioannem) puris-
 simo vitro similis erit, ut sicut per vitrum dilucidissime
 cernimus, sic aliorum conscientias clarissime videbi-
 mus, quanto magis animæ Christi cognitio om-
 nium quæ in æternum futura sunt, etiam quoad
 cogitationes cordium, & futura contingentia, con-
 cedenda erit in diuina essentia per visionem beati-
 ficam: Si item in extremo iudicio, iuxta Danielem
 7. cap. libri aperiendi sunt, hoc est, omnium homi-
 nū conscientia singulis diuinitus manifestatæ sunt
 notitia quadam infusa, qua vnusquisque tam multa
 ex cogitationibus cordium, & aliorum factis clarè
 conspiciet, quanto rationi consonantius est, Chri-
 stum per scientiam beatam intueri in Verbo cogita-
 tiones omnes cordium, & futura omnia continen-
 tia, quæ in æternum futura sunt: cum id ut longè fa-
 cilius sese offerat in diuina essentia, atque in scien-
 tia diuina tamquam in vnicò obiecto primario, in
 quo omnia illa elucet, quam cognosci in proprio
 genere notitia supernaturali tam multa, quæ in die
 iudicii circa conscientias aliorum singulis in seip-
 sis, & non in aliquo vno obiecto primario, manife-
 standa sunt: Propter hanc tantam lucem cognitio-
 nis omnium cogitationum & omnium futurorum
 contingentium in Verbo, & in scientia diuina (ve-*

rifimile namque est nihil eorum Christum latuisse
 in Verbo, quæ per scientiam infusam agnoscebat in
 proprio genere) cum discipuli Ioannis 1. ei dixil-
 sent, *Nunc querebant te Iudæi lapidare, & iterum va-
 dis illuc?* Respondit Christus, *Si quis ambulauerit in
 die, non offendit, quia lucem huius mundi videt: si au-
 tem ambulauerit in nocte, offendit quia lux in eo non
 est, quasi diceret. Cum ego, quæ homo, in abun-
 dantiori luce ambulem, cogitationesque omnes
 cordium, & futura omnia plenè conspiciam, facis
 scio, an periculum aliquod sit in hac mea reuerfio-
 ne in Iudæam. Propter eandem lucem Ioannis 2.
 dicitur, *Ipse autem Iesus non credebat semetipsum
 eis, eo quod ipse nosset omnes, & quia opus ei non erat,
 ut quis testimonium perhiberet de homine, ipse enim
 sciebat quid esset in homine.**

Ad primum
 rum qua in
 tertio dubio
 secundo loco
 proposita sūt.

Ad confirmat-
 ionem.

Ad secundū.

Ad tertium.

Ad quartū.

Ad quintū.

Ad sextū ad
 vna creatu-
 ram, in esse.

Ad primū
 quæ in
 tertio dubio
 secundo loco
 proposita sūt.

Ad confirmat-
 ionem.

Ad secundū.

Ad tertium.

Ad quartū.

Ad quintū.

Ad sextū ad
 vna creatu-
 ram, in esse.

Ad primū
 quæ in
 tertio dubio
 secundo loco
 proposita sūt.

Ad confirmat-
 ionem.

Ad secundū.

Ad tertium.

Ad quartū.

Ad quintū.

Ad sextū ad
 vna creatu-
 ram, in esse.

Ad primum eorum, quæ secundo loco proposi-
 ta sunt, concesso antecedente, neganda est conse-
 quentia: eò quod non iuxta proportionem rerum
 visarum ad res visas sit proportio, quoad perfe-
 ctionem notitiæ ad notitiam, qua videtur, maximè
 quando res visæ pertinent ad obiectum secunda-
 rium, videturque in aliquo vno, in quo eminenter
 continentur: tunc enim notitia finita obiecti prima-
 rij esse poterit visio infinitorum, quorum quodlibet
 in illo ita cognito virtute continetur. Scotus etiam
 ipse ait, visionem beatificam cuiusque beati esse no-
 titiam habitualem infinitorum, idemque argumen-
 tum poterat simili modo confici de notitia habitua-
 li infinitorum.

Ad confirmationem, concesso similiter antecede-
 nte, neganda est consequentia. Vnum enim fini-
 tum superioris ordinis æquipollere poterit infi-
 nitum inferioris ordinis, imò excedere perfectio-
 nem eorum. Idem verò argumentum simili mo-
 do poterat confici de notitia habituali infinitorum.

Ad secundum dicendum est, quamuis virtus in-
 finita non possit in plura, quam in infinita, posse ta-
 men in aliqua infinita, in qua non potest virtus
 finita, nempe in omnia vniuersum quæ diuina poten-
 tia fieri possunt. Possè præterea alio modo in illa ead-
 em, penetrando videlicet infinite obiectum prima-
 rium, quod virtus finita præstare non potest: qua-
 re neganda est consequentia, in qua colligitur, vir-
 tutem finitam æquari infinitam.

Ad tertium neganda est maior: in productione
 namque infinitorum simul, cernitur implicatio
 contradictionis, quia daretur infinitum actu: in co-
 gnitione verò infinitorum, qua cognoscuntur simul
 in aliquo vno in quo virtute continentur, nulla
 cernitur contradictionis implicatio. Cuius rei hæc
 coadiuuans ratio solet afferri. Quod productio
 infinitorum contrario modo se habeat ac eorum
 cognitio: productio quippe diuidit & seungit,
 quæ vnitè continebantur in causa: cognitio verò
 infinitorum in aliquo vno primario obiecto vnit in
 se ipsa ea, quæ secundum se habent naturas diuer-
 sas.

Ad quartum neganda est maior: ad essentiam
 enim diuinam finire cognitam poterunt habere ha-
 bitudinem cognoscibilem in ea infinita obiecta, ut
 supra explicatum est.

Ad quintum neganda est maior, quando illa
 cognoscuntur in aliquo vno simplicissimo, in quo
 vnitè continentur, & quando ratio intelligendi,
 nempe id quod concurret ad modum speciei in-
 telligibilis, ut in re proposita se habet essentia
 diuina, est etiam res simplicissima. Sicut enim at-
 tentio ad creaturas, quæ videntur in essentia diui-
 na, attentionem ad ipsam essentiam nulla ex par-

si non mi-
nus quæstio-
ne ad aliq.

te imminuit (alioquin beati ex visione creatura-
rum in Verbo incommodum reportarent: quippe
remissius ipsam essentiam viderent,) ita attentio
ad vnam creaturam in essentia non minuit atten-
tionem ad reliquas: eò quòd attendendo ad essen-
tiam, per eandem attentionem attendunt secun-
dario ad singulas creaturas, quæ in ea ita cognita
reducuntur.

Ad sextum.

Ad sextum, licet fieri nequeat, vt videntes diui-
nam essentiam mereantur, & multò minus demere-
antur: de iis enim solum est sermo in re propo-
sita, neganda est sequela: quoniam non iuxta pro-
portionem multitudinis ad multitudinem homi-
num, quas odio profequimur, resultat proportio
demeriti odij ad demeritum: duplus namque ex-
cessus hominum non efficit duplam malitiam, sed
semper decrefcit proportio, ac proinde non est ne-
cessè, vt malitia in actu sit infinita. Simile argumen-
tum fieri posset, si odium esset infinitorum, quos
Deus sua omnipotentia successiue potest facere, &
aliquis omnes simul haberet odio, quos Deus suc-
cessiue potest facere, aut si quis haberet odium infi-
nitorum, cum hoc addito, si esse possent. Quare
vt aduersarij responderent ad argumentum ita con-
fectum, eodem modo respondendum esset argu-
mento, quod contra nos conficiunt. Simile etiam
argumentum posset fieri de odio Dei, quod ex ob-
iecto præponderat odio infinitorum hominum, si-
milè quæ calculationem dissoluimus 1. 2. dum sermo
esset, vtrum aliquid esset peccatum veniale ex
natura rei, & 3. part. quæst. 1. art. 2. dum sermo esset
de quantitate malitiæ peccati lethalis, & idcirco
modò non opus est, vt amplius in argumenti solu-
tione immoremur.

MEMBRUM VIII.

Quartum & quintum dubium dissoluntur.

Ad quartum
dubium.
Beati quo
lumen glo-
ria intuetur
cum iudici-
o, immen-
se infinita
alia possibi-
lia sed eade
ipse.

Dubij quarti argumentum alios fortè non con-
uincet, me tamen conuincit: non enim video,
quare lumen gloriæ, quod sit satis ad intuemum in
diuina essentia vnum indiuiduū vnus speciei, non
sit satis ad intuemum singula alia eiusdem speciei.
Quare cum in patria non sint volubiles nostræ cogi-
tationes, quoad ea quæ cognoscuntur in Verbo:
& visio vnus in diuina essentia non impediatur visio-
nem cæterorum, quæ in eadè gradu cognita, pos-
sunt videri, vt explicatum est, non video, cur negan-
dum sit, eum, qui videt vnum indiuiduum vnus
speciei, videre etiam infinita alia, quæ sub eadem
specie esse possunt. Neque D. Thomas vnquam ne-
gavit alios beatos videre posse infinita in Verbo,
quin potius tertio contra gentes, loco suprâ mem-
bro 4. citato expressè asseruit, singulos beatorum vi-
dere in Verbo infinitas species figurarum, numero-
rum, & proportionum, quæ in infinitum possunt
multiplicari. Quòd autem peculiariter tribuit ani-
mæ Christi, est, quòd videat omnia indiuidua, non
solum quæ sunt, fuerunt, & erunt: sed etiâ quæ sunt
in potentia creaturarum, quas Deus condidit: & quòd
videat infinitas complexiones contingentibus, & in-
finitas cogitationes cordium, imò omnes futuras,
quod nulli alteri concessum est: quibus enim bea-
torum ex complexionibus contingentibus & cogi-
tationibus cordium solum intuetur finitas, prout
quantitas gloriæ, & status cuiusque postulat.

Beati aliq
Christo etia
vntem pos-
sunt intueri.

Ad primam
partem quæst
dubij Christi
pne, vt ho-

Ad primam partem quinti dubij negandum est
antecedens. Asserere namq; Filium, quatenus Deum,
nescire quando futura sit dies iudicij, hæreticum est:

A cum eadem sit scientia Patris, & Filij, quæ de re vide
Castro de hæresi, Verbo Deus, hæres. 8. & D. Th.
3. part. q. 10. art. 2. ad primum. Asserere verò Filium,
quatenus hominem, eandem rem ignorare, fallum
est & temerarium. Si enim, vt Chrysolost. ait, Filio, vt ho-
mini, datum est scire, qualiter oporteat iudicare, quòd
maius est vnique maiore cum ratione affirmadum est da-
tum illi esse scire, quando futura sit dies iudicij, quòd mi-
nus est. Quod ad testimonia citata attinet, Amb. 5. lib.
de fide ad Grajanum c. 8. de testimonio Marci 13.
ait. Veteres codices Græci non habent, quòd nec filius scit.
Quæ ratione videatur adiectum proditur, dum ad inter-
pretationem tanti sacrilegij derivatur, ab Arianis vide-
licet. Hæc Ambrosius. Nonnulli codices Græci testimo-
nio Matthei 24. citato habebant, Neque filius hominis.
Hieronymus tamen ad eum locum affirmat, in Græ-
cis codicibus Adamantij & Pierij id non haberi.
Idem testatur Euthymius, codicelque Latini com-
muniter id non habent. Posito tamen, quòd habeat
apud Marcum, vt codices Latini communiter ha-
bent, dicendum est in primis, in illis locis, Patrem,
non sumi personaliter, sed essentialiter, vt sumitur
in principio orationis Dominicæ, & in illo testimo-
nio Iacob. 1. Omne datum optimum, de sursum est de-
scendens à Patre luminum, hoc est, à Deo Trino &
vno, qui propter beneficium creationis iure optimo
Pater noster nuncupatur. Quare ex eo quòd dicitur,
solus pater, non excluditur Filius, quatenus Deus.
Imò esto Pater sumeretur personaliter, non exclu-
deretur Filius, vt patebit inferius cum de ineffabili
sanctissima Trinitatis mysterio sermo erit. Dicen-
dum est deinde, quòd attinet ad Filium quatenus
hominem, sensum illorum verborum, iuxta comuni-
orem expositionem Sanctorum, esse, neque Filium
id scire, scilicet vt dicat, & reuelet: quando enim
aliquid secretò accipimus, interrogati de eo, possumus
dicere sine mendacio, nos nescire, in eo videlicet
sensu, vt reuelemus, vt suo in loco ostendendum
erit. Quare cum Christus Dominus cognitionem
hanc acceperit ea lege, vt secretò seruaret, propterea
quòd expediret nobis id nescire, vt ea ratione cau-
tiores essemus, iuxta illud Actuum 1. vbi interro-
gatus Christus de eadem re respondit, Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in
sua potestate, ideò sine mendacio dixit, neque Fi-
lium scire, videlicet vt reuelet. Expositionem hanc
latius & bene persequitur Castro loco citato. Alij
dicunt verbum illud, nec Filius, ita intelligendum
esse, quòd neque Filius sciat à se, iuxta illud, doctri-
na mea non est mea, id est, habeo illam ab alio acce-
ptam. Alij intelligendum esse de scientia naturali, &
non de acquisita.

mo, nouit
quædo futu-
ra sit dies
iudicij.

B Quæ ratione videatur adiectum proditur, dum ad inter-
pretationem tanti sacrilegij derivatur, ab Arianis vide-
licet. Hæc Ambrosius. Nonnulli codices Græci testimo-
nio Matthei 24. citato habebant, Neque filius hominis.
Hieronymus tamen ad eum locum affirmat, in Græ-
cis codicibus Adamantij & Pierij id non haberi.
Idem testatur Euthymius, codicelque Latini com-
muniter id non habent. Posito tamen, quòd habeat
apud Marcum, vt codices Latini communiter ha-
bent, dicendum est in primis, in illis locis, Patrem,
non sumi personaliter, sed essentialiter, vt sumitur
in principio orationis Dominicæ, & in illo testimo-
nio Iacob. 1. Omne datum optimum, de sursum est de-
scendens à Patre luminum, hoc est, à Deo Trino &
vno, qui propter beneficium creationis iure optimo
Pater noster nuncupatur. Quare ex eo quòd dicitur,
solus pater, non excluditur Filius, quatenus Deus.
Imò esto Pater sumeretur personaliter, non exclu-
deretur Filius, vt patebit inferius cum de ineffabili
sanctissima Trinitatis mysterio sermo erit. Dicen-
dum est deinde, quòd attinet ad Filium quatenus
hominem, sensum illorum verborum, iuxta comuni-
orem expositionem Sanctorum, esse, neque Filium
id scire, scilicet vt dicat, & reuelet: quando enim
aliquid secretò accipimus, interrogati de eo, possumus
dicere sine mendacio, nos nescire, in eo videlicet
sensu, vt reuelemus, vt suo in loco ostendendum
erit. Quare cum Christus Dominus cognitionem
hanc acceperit ea lege, vt secretò seruaret, propterea
quòd expediret nobis id nescire, vt ea ratione cau-
tiores essemus, iuxta illud Actuum 1. vbi interro-
gatus Christus de eadem re respondit, Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in
sua potestate, ideò sine mendacio dixit, neque Fi-
lium scire, videlicet vt reuelet. Expositionem hanc
latius & bene persequitur Castro loco citato. Alij
dicunt verbum illud, nec Filius, ita intelligendum
esse, quòd neque Filius sciat à se, iuxta illud, doctri-
na mea non est mea, id est, habeo illam ab alio acce-
ptam. Alij intelligendum esse de scientia naturali, &
non de acquisita.

C Quæ ratione videatur adiectum proditur, dum ad inter-
pretationem tanti sacrilegij derivatur, ab Arianis vide-
licet. Hæc Ambrosius. Nonnulli codices Græci testimo-
nio Matthei 24. citato habebant, Neque filius hominis.
Hieronymus tamen ad eum locum affirmat, in Græ-
cis codicibus Adamantij & Pierij id non haberi.
Idem testatur Euthymius, codicelque Latini com-
muniter id non habent. Posito tamen, quòd habeat
apud Marcum, vt codices Latini communiter ha-
bent, dicendum est in primis, in illis locis, Patrem,
non sumi personaliter, sed essentialiter, vt sumitur
in principio orationis Dominicæ, & in illo testimo-
nio Iacob. 1. Omne datum optimum, de sursum est de-
scendens à Patre luminum, hoc est, à Deo Trino &
vno, qui propter beneficium creationis iure optimo
Pater noster nuncupatur. Quare ex eo quòd dicitur,
solus pater, non excluditur Filius, quatenus Deus.
Imò esto Pater sumeretur personaliter, non exclu-
deretur Filius, vt patebit inferius cum de ineffabili
sanctissima Trinitatis mysterio sermo erit. Dicen-
dum est deinde, quòd attinet ad Filium quatenus
hominem, sensum illorum verborum, iuxta comuni-
orem expositionem Sanctorum, esse, neque Filium
id scire, scilicet vt dicat, & reuelet: quando enim
aliquid secretò accipimus, interrogati de eo, possumus
dicere sine mendacio, nos nescire, in eo videlicet
sensu, vt reuelemus, vt suo in loco ostendendum
erit. Quare cum Christus Dominus cognitionem
hanc acceperit ea lege, vt secretò seruaret, propterea
quòd expediret nobis id nescire, vt ea ratione cau-
tiores essemus, iuxta illud Actuum 1. vbi interro-
gatus Christus de eadem re respondit, Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in
sua potestate, ideò sine mendacio dixit, neque Fi-
lium scire, videlicet vt reuelet. Expositionem hanc
latius & bene persequitur Castro loco citato. Alij
dicunt verbum illud, nec Filius, ita intelligendum
esse, quòd neque Filius sciat à se, iuxta illud, doctri-
na mea non est mea, id est, habeo illam ab alio acce-
ptam. Alij intelligendum esse de scientia naturali, &
non de acquisita.

D Quæ ratione videatur adiectum proditur, dum ad inter-
pretationem tanti sacrilegij derivatur, ab Arianis vide-
licet. Hæc Ambrosius. Nonnulli codices Græci testimo-
nio Matthei 24. citato habebant, Neque filius hominis.
Hieronymus tamen ad eum locum affirmat, in Græ-
cis codicibus Adamantij & Pierij id non haberi.
Idem testatur Euthymius, codicelque Latini com-
muniter id non habent. Posito tamen, quòd habeat
apud Marcum, vt codices Latini communiter ha-
bent, dicendum est in primis, in illis locis, Patrem,
non sumi personaliter, sed essentialiter, vt sumitur
in principio orationis Dominicæ, & in illo testimo-
nio Iacob. 1. Omne datum optimum, de sursum est de-
scendens à Patre luminum, hoc est, à Deo Trino &
vno, qui propter beneficium creationis iure optimo
Pater noster nuncupatur. Quare ex eo quòd dicitur,
solus pater, non excluditur Filius, quatenus Deus.
Imò esto Pater sumeretur personaliter, non exclu-
deretur Filius, vt patebit inferius cum de ineffabili
sanctissima Trinitatis mysterio sermo erit. Dicen-
dum est deinde, quòd attinet ad Filium quatenus
hominem, sensum illorum verborum, iuxta comuni-
orem expositionem Sanctorum, esse, neque Filium
id scire, scilicet vt dicat, & reuelet: quando enim
aliquid secretò accipimus, interrogati de eo, possumus
dicere sine mendacio, nos nescire, in eo videlicet
sensu, vt reuelemus, vt suo in loco ostendendum
erit. Quare cum Christus Dominus cognitionem
hanc acceperit ea lege, vt secretò seruaret, propterea
quòd expediret nobis id nescire, vt ea ratione cau-
tiores essemus, iuxta illud Actuum 1. vbi interro-
gatus Christus de eadem re respondit, Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in
sua potestate, ideò sine mendacio dixit, neque Fi-
lium scire, videlicet vt reuelet. Expositionem hanc
latius & bene persequitur Castro loco citato. Alij
dicunt verbum illud, nec Filius, ita intelligendum
esse, quòd neque Filius sciat à se, iuxta illud, doctri-
na mea non est mea, id est, habeo illam ab alio acce-
ptam. Alij intelligendum esse de scientia naturali, &
non de acquisita.

E Quæ ratione videatur adiectum proditur, dum ad inter-
pretationem tanti sacrilegij derivatur, ab Arianis vide-
licet. Hæc Ambrosius. Nonnulli codices Græci testimo-
nio Matthei 24. citato habebant, Neque filius hominis.
Hieronymus tamen ad eum locum affirmat, in Græ-
cis codicibus Adamantij & Pierij id non haberi.
Idem testatur Euthymius, codicelque Latini com-
muniter id non habent. Posito tamen, quòd habeat
apud Marcum, vt codices Latini communiter ha-
bent, dicendum est in primis, in illis locis, Patrem,
non sumi personaliter, sed essentialiter, vt sumitur
in principio orationis Dominicæ, & in illo testimo-
nio Iacob. 1. Omne datum optimum, de sursum est de-
scendens à Patre luminum, hoc est, à Deo Trino &
vno, qui propter beneficium creationis iure optimo
Pater noster nuncupatur. Quare ex eo quòd dicitur,
solus pater, non excluditur Filius, quatenus Deus.
Imò esto Pater sumeretur personaliter, non exclu-
deretur Filius, vt patebit inferius cum de ineffabili
sanctissima Trinitatis mysterio sermo erit. Dicen-
dum est deinde, quòd attinet ad Filium quatenus
hominem, sensum illorum verborum, iuxta comuni-
orem expositionem Sanctorum, esse, neque Filium
id scire, scilicet vt dicat, & reuelet: quando enim
aliquid secretò accipimus, interrogati de eo, possumus
dicere sine mendacio, nos nescire, in eo videlicet
sensu, vt reuelemus, vt suo in loco ostendendum
erit. Quare cum Christus Dominus cognitionem
hanc acceperit ea lege, vt secretò seruaret, propterea
quòd expediret nobis id nescire, vt ea ratione cau-
tiores essemus, iuxta illud Actuum 1. vbi interro-
gatus Christus de eadem re respondit, Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in
sua potestate, ideò sine mendacio dixit, neque Fi-
lium scire, videlicet vt reuelet. Expositionem hanc
latius & bene persequitur Castro loco citato. Alij
dicunt verbum illud, nec Filius, ita intelligendum
esse, quòd neque Filius sciat à se, iuxta illud, doctri-
na mea non est mea, id est, habeo illam ab alio acce-
ptam. Alij intelligendum esse de scientia naturali, &
non de acquisita.

Ad secundam
partem.

F Quæ ratione videatur adiectum proditur, dum ad inter-
pretationem tanti sacrilegij derivatur, ab Arianis vide-
licet. Hæc Ambrosius. Nonnulli codices Græci testimo-
nio Matthei 24. citato habebant, Neque filius hominis.
Hieronymus tamen ad eum locum affirmat, in Græ-
cis codicibus Adamantij & Pierij id non haberi.
Idem testatur Euthymius, codicelque Latini com-
muniter id non habent. Posito tamen, quòd habeat
apud Marcum, vt codices Latini communiter ha-
bent, dicendum est in primis, in illis locis, Patrem,
non sumi personaliter, sed essentialiter, vt sumitur
in principio orationis Dominicæ, & in illo testimo-
nio Iacob. 1. Omne datum optimum, de sursum est de-
scendens à Patre luminum, hoc est, à Deo Trino &
vno, qui propter beneficium creationis iure optimo
Pater noster nuncupatur. Quare ex eo quòd dicitur,
solus pater, non excluditur Filius, quatenus Deus.
Imò esto Pater sumeretur personaliter, non exclu-
deretur Filius, vt patebit inferius cum de ineffabili
sanctissima Trinitatis mysterio sermo erit. Dicen-
dum est deinde, quòd attinet ad Filium quatenus
hominem, sensum illorum verborum, iuxta comuni-
orem expositionem Sanctorum, esse, neque Filium
id scire, scilicet vt dicat, & reuelet: quando enim
aliquid secretò accipimus, interrogati de eo, possumus
dicere sine mendacio, nos nescire, in eo videlicet
sensu, vt reuelemus, vt suo in loco ostendendum
erit. Quare cum Christus Dominus cognitionem
hanc acceperit ea lege, vt secretò seruaret, propterea
quòd expediret nobis id nescire, vt ea ratione cau-
tiores essemus, iuxta illud Actuum 1. vbi interro-
gatus Christus de eadem re respondit, Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in
sua potestate, ideò sine mendacio dixit, neque Fi-
lium scire, videlicet vt reuelet. Expositionem hanc
latius & bene persequitur Castro loco citato. Alij
dicunt verbum illud, nec Filius, ita intelligendum
esse, quòd neque Filius sciat à se, iuxta illud, doctri-
na mea non est mea, id est, habeo illam ab alio acce-
ptam. Alij intelligendum esse de scientia naturali, &
non de acquisita.

DISPUTATIO VI.

Vtrum beati in verbo intueantur preces, quas ad
eos fundimus, visioq; beatifica simplex noti-
tia sit, & vtrum in proprio genere vi-
dere possint omnia que in diuina
potentia continentur.

Beati vident
preces que
ad eos fun-
dantur.

Dissoluenta sunt vltimo loco tria dubia propo-
sita ad pleniorè intelligentiam eorum, quæ
in